

S. Sayısı : 225

Muamele vergisi kanununun 12 nci maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında 1/723 ve Muamele vergisi kanununun 26 ncı maddesinin kaldırılması hakkında 1/843 sayılı kanun lâyhaları ve İktisat, Bütçe ve Maliye encümenleri mazbataları

Muamele vergisi kanununun 12 nci maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun lâyhaları ve İktisat encümeni mazbatası (1/723)

T. C.

Başvekâlet

Kararlar dairesi müdürlüğü

Sayı: 6/5435

11 . XII . 1941

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

3843 numaralı ve 28 . V . 1940 tarihli Muamele vergisi kanununun 12 nci maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında Maliye vekilligince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 3 . XII . 1941 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyhaları esbabı mucibesıyla birlikte sunulmuştur.

Başvekil V.
Ş. Saracoğlu

Mucip sebepler

Fevkalâde vaziyet dolayısıyla bazı vergi ve resimlere zam icrasına dair 3828 numaralı kanuna ek 4040 numaralı ve 29 . V . 1941 tarihli kanunun 6 ncı maddesiyle, zeytin, haşhaş, susam, pamuk çekirdeği, çitlenbik, ayçiçeği, keten tohumu ve saire gibi nebati maddeleri veya prinayı tasir veya tasfiye suretiyle istihsal olunan yağların muamele vergisi muafiyeti kaldırılmış ve bu yağların teslimi, muamele vergisine tabi tutulmuştur.

Muamele vergisi kanununun 12 nci maddesi mucibince, munhasıran bir müşteri hesabına imalat yapmayan, istihdam ettiği işçi sayısı, müessese sahibiyle birlikte beşi geçmiyen ve muharrik kuvvet kullananlarda, muharrik kuvveti de iki beygiri tecavüz etmiyen sınıai müesseseler, muamele vergisinden muaf tutulmuş olduğundan, nebati maddeleri tasir veya tasfiye ederek yağ istihsal eden sınıai müesseselerden bu şartları haiz olanlar, vergiden muaf bulunmakta devam etmişlerdir.

4040 numaralı kanunun meriyet mevkiine girmesinden sonra, memleketimizin nebati yağ istihsal mntakalarını teşkil eden Balıkesir, Gaziantep, İzmir, Bursa, Muğla gibi vilâyetlerde kâin tasir ve tasfiye fabrikaları sahipleri tarafından vâkı müracatlarda, Muamele vergisi kanununun 12 nci maddesi mucibince küçük sanat muafiyetinden istifade eden küçük tasirhanelerin adedlerinin çokluğundan ve yeniden yeniye açılmağa da başladığından vergiden muaf bulunan bu müesseselerin rekabeti karşısında, fabrikalarının çalışması imkânsız hale geldiği ileri sürülerek bu vaziyete bir çare bulunması istenilmiştir.

Memleketimizin belli başlı yağ istihsal mntakalarında bulunan vilâyetlerden alınan malûmata göre, küçük sanat muafiyetinden istifade eden tasirhanelerin adedlerinin iki bini aştığı

ve buralarda istihsal olunan yağların da umumî istihsalin, vasati olarak % 50 sine baliğ olduğu anlaşılmıştır.

Memleketimizde nebatî yağ istihsalinin bir hususiyeti vardırki, o da, yağ istihsalinde kullanılan nebatî mahsullerden mühim bir kısmının müstahsil tarafından, doğrudan doğruya, tasir ettirildikten sonra satılmasıdır. Muharrik kuvveti iki beygiri ve işçi sayısı müessesese sahibiyle birlikte beşi geçen tasirhanelerin muamele vergisine tabi tutulması ve bundan aşağı hadlerde bulunan tasirhanelerin muafiyetten istifade etmesi dolayısıyla, müstahsillerden büyük bir kısmı, vergiden muaf, küçük tasirhaneleri tercih ederek mahsullerini bu mahallere sevketmeğe başlamışlardır.

Önüne geçilmediği takdirde, bu vaziyet yağ sanayimizde fena neticeler doğuracaktır. Filhakika bu yüzden, muamele vergisine tabi tasir ve tasfiye fabrikalarının iş hacmi daralacak, muamele vergisi ödeyen yağlar, muaf yağlara nisbetle en az % 10 nisbetinde pahalılaşacak ve piyasada bu yağların fiyatı esas olacağına göre, vergiden muaf yağhanelerde mahsullerini tasir ettirenlere, mutat kâr fevkinde açıktan bir menfaat temin edilmiş olacak ve bu da yeniden yeniye küçük yağhanelerin açılmasını teşvik edecektir.

Bundan başka vergiden muaf yağhaneler gayetle basit ve iptidai bir tesisatla çalışmakta olduklarından, buralarda tasir olunan mahsulâtın tam randıman alınmadığından, memleketin servetinden mühim bir kısmı da heder olacaktır.

Bu halin devamı, fabrikaları işlemeyecek bir hale getirebilir. Bu itibarla nebatî yağ istihsalâtının hususiyeti nazara alınarak, muamele vergisindeki küçük sanat muafiyetinin bu imalâta tatbiki mahzurlu bulunmuş ve muharrik kuvveti ve işçi sayısı ne olursa olsun, nebatî yağ tasir edenlerin bilâ istisna muamele vergisine tabi tutulması zaruri görülmüştür. Bu ufak yağhanelerin defter tutmak ve beyanname vermek gibi formaliteleri ifaya, teşekkülleri müsait değilse de bunların götürü vergiye bağlanmaları mümkün olduğundan, bu cihetten bir zorluk çıkması vârit bulunmamaktadır.

3843 numaralı muamele vergisi kanununun 12 nci maddesinin son bendinde, muharrik kuvveti iki beygiri ve işçi sayısı beşi geçmese dahi, bazı mamulâtı vücade getiren sına müesseseler, imalâtının hususiyeti ve az miktarda muharrik kuvvet ve işçi ile ehemmiyetli derecede istihsalâta bulunmaları itibariyle, küçük sanat muafiyeti haricinde bırakılmış olduklarından, aynı vaziyette bulunan küçük tasirhanelerin de, bu suretle bilâ istisna muafiyet haricine çıkarılarak vergiye tabi tutulması maksadiyle işbu kanun lâyihası hazırlanmıştır.

Lâyihanın birinci maddesiyle, muharrik kuvvet ve işçi sayısı bakımından, muamele vergisi kanununun 12 nci maddesinde zikrolunan muafiyet hadleri dahilinde kaldığı halde, küçük sanat muafiyetinden istifade ettirilmemiş olan imalât arasına nebati mahsullerin veya prinanın tasir veya tasfiyesiyle istihsal olunan yağların da ilâvesi için 12 nci maddenin son bendine bir «D» fıkrası eklennmiştir.

Nebati mahsullerle prinadan çıkarılan yağların muamele vergisi muafiyeti, 4040 numaralı kanunla kaldırılmış olup bu kanunun 40 nci maddesindeki sarahat veçhile, 3780 numaralı kanunun tatbikına lüzum kalmadığının Hükümetçe ilân edildiği malî yılın hitamında meriyetten kalkacağından lâyihanın ikinci maddesiyle, aynı hüküm işbu lâyihaya ilâve edilmiştir.

Muharrik kuvveti iki beygiri ve işçi sayısı beşi geçmeyen tasirhanelerin beyanname vermek ve defter tutmak gibi formaliteleri ifa edemeyecekleri tabii ise de, muamele vergisi kanununun 27 nci maddesiyle muharrik kuvveti beş beygiri ve işçi sayısı onu geçmeyen sına müesseseler istedikleri takdirde götürü usulde vergi vermek hakkını haiz bulduklarından bunların da aynı usulden istifade etmeği istemek ve beyanname ve defter formalitelerine tabi olmamak kendi ihtiyarları dahilindedir. Ancak muamele vergisi kanununun 27 nci maddesi hükmüne göre, götürü usul, takvim yılı sonuna kadar yazı ile istenilmek şartıyla takip eden malî yıldan itibaren tatbik olunabileceğinden 1941 malî yılı için defter tutmaları ve beyanname vermeleri zarureti vardır. Bu müesseselerin 1941 malî yılında dahi götürü vergiye bağlanmalarını temin etmek üzere lâyihaya bir de muvakkat madde ilâve olunmuştur.

T. B. M. M.

İktisat encümeni

Esas No. 1/723

Karar No. 36

6 . VI . 1942

Yüksek Reisliğe

3843 numaralı ve 28 . V . 1940 tarihli Muamele vergisi kanununun 12 nci maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında Maliye vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 3.XII.1941 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası Encümenimize havale ve tevdi buyurulması üzerine Maliye vekâletinden Varidat umum müdürünün huzuriyle tetkik ve müzakere olundu:

Muamele vergisi kanununun 12 nci maddesi mucibince munhasıran bir müşteri hesabına imâlât yapmıyan, istihdam ettiği işçi sayısı, müessesese sahibi ile birlikte beşi geçmiyen ve muharrik kuvvet kullananlar da, muharrik kuvveti iki beygiri tecavüz etmiyen sinai müesseseler, muamele vergisinden muaf tutulmuş olduğundan, nebati maddeleri tasir veya tasfiye ederek yağ istihsal eden sinai müesseselerden bu şartları haiz olanlar, vergiden muaf tutulmaktadır.

4040 numaralı kanunun meriyet mevkiine girmesinden sonra, memleketimizin nebati yağ istihsal mntakalarında mevcut tâsir ve tasfiye fabrikaları sahipleri tarafından vâkı müracaatlarda, muamele vergisi kanununun 12 nci maddesi mucibince küçük sanat muafiyetinden istifade eden küçük tâsirhanelerin adetlerinin çokluğundan ve yeniden yeniye açılmağa da başladığından vergiden muaf bulunan bu müesseselerin rakabeti karşısında, fabrikalarının çalışması imkânsız hale geldiği ileri sürülerek bu vaziyete bir çare bulunması istenilmektedir.

Filhakika memleketimizin belli başlı yağ istihsal mntakalarında bulunan vilâyetlerden alınan malûmata göre, küçük sanat muafiyetinden istifade eden tâsirhanelerin adetlerinin iki bini aştığı ve buralarda istihsal olunan yağların da umumî istihsalin vasati olarak % 50 sine bâliğ olduğu, Hükûmetin mucip sebepler lâyihasından ve Varidat umum müdürünün şifahi izahlarından anlaşılmıştır.

Vaziyeti uzun uzadıya tetkik eden Encüme-

nimiz, serdedilen esbabı mucibeyi vârit görerek bu muafiyetin devamını esas itibariyle muvafık bulmamakla beraber şimdiye kadar muafiyete tabi tutulan bu küçük tasirhanelerin % 12,5 nisbetinde bir vergi mükellefiyetine tabi tutulmalarını da madelete aykırı bulmuştur.

Filhakika bu küçük tasirhanelerin yaptığı iş hasılası mükemmel tesisatla çalışan fabrikalara nazaran kemiyet ve nefaset itibariyle daha dun kıymettedir. Çünkü; küçük tasirhaneler ekseriya el mengeneleriyle, yahut beygirle dönen değirmen taşlarıyla iş görmekte olup bunların tasir kudretleri de makinalara nazaran yüzde beş ile on arasında bir noksan randman vermektedir. Halbuki fabrikalar, birinci tâsirden sonra kalan posaları dahi tekrar tasir etmek suretiyle bunlardan âzami istifade edebilmektedirler. Bundan başka bu küçük tasirhanelerin ekserisi istihsal merkezlerine uzak yerlerde olduğundan buralarda tasir edilen yağların istihlâk pazarlarına sevki de ayrıca nakil masrafını ve külfeti mucip olacağından şimdiye kadar muafiyete tabi tutulmuş olan küçük tasirhanelerden alınacak muamele vergisinin % 50 bir tenzilâta tabi tutulması hakkaniyete muvafık bulunmuş ve birinci madde bu şekilde tashih ve tadil edilmiştir.

İkinci maddenin ikinci fıkrası bu kanun fevkalâde zamana munhasır olduğuna göre Hükûmetin muvafakatiyle maddeden çıkarılmıştır.

Muvakkat madde : Kanun bu yıl içinde tatbika geçeceğine göre maddedeki 1941 tarihi Hükûmetin teklifiyle 1942 olarak tashih edilmiş ve bundan başka götürü vergiye bağlanacak tasirhanelerden bazıları kanunun neşri sırasında kapalı bulunacağından bunların maktuiyete bağlanmak için yapacakları müracaatın faaliyete geçtikleri tarihten itibaren bir ay içinde olması hususu Encümenimizce işin icabına daha uygun görülmüş ve maddeye bu maksadı teminen (Kapalı bulunanlar faaliyete geçtikleri ta-

rihten itibaren) hükmü eklenmiştir.

Havalesi veçhile Bütçe encümenine tevdi buyurulmak üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

İktisat En. Rs.	Bu M. M.	Kâtip
Giresun	İçel	Bilecik
İ. Sabuncu	Dr. M. Berker	K. Gülek
Afyon K.	Afyon K.	Ankara
Berç Türker	İzzet Akosman	M. Eriş

Denizli	Erzincan	Eskişehir
Tahir Berkay	S. Başotaç	Emin Sazak
Gaziantep	İstanbul	İstanbul
Nuri Pazarbaşı	A. Daver	A. H. Denizmen
İzmir	Kars	Kastamonu
Benal Arıman	K. Arıklı	M. C. Bayar
	Zonguldak	
	H. Karabacak	

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

3843 numaralı ve 28 . V . 1940 tarihli muamele vergisi kanununun 12 nci maddesine bir fıkra eklenmesine dair kanun lâyihası

MADDE 1. — 3843 numaralı ve 28 . V . 1940 tarihli muamele vergisi kanununun 12 nci maddesinin son bendine aşağıdaki «D» fıkrası eklenmiştir:

D) Nebati mahsullerin veya prinanın tâsir veya tasfiyesiyle istihsal olunan yağlar;

MADDE 2. — Bu kanun 3780 numaralı kanunun tatbikına lüzum kalmadığının Hükûmetçe ilân edildiği malî yılın hitamında meriyetten kalkar. Şu kadar ki bu kanunun mer'i bulunduğu zamanda muamele vergisine tabi olan mükellefler hakkında 3843 numaralı muamele vergisi kanununun 38 nci maddesi hükmü câri olur.

MUVAKKAT MADDE — Bu kanunun birinci maddesi mucibince muamele vergisine tabi tutulan sınaî müesseseler, kanunun neşri tarihinden itibaren bir ay içinde yazı ile istedikleri takdirde 1941 malî yılından itibaren götürü vergiye bağlanırlar.

MADDE 3. — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 4. — Bu kanunun hükümlerini icraya Adliye, Maliye, İktisat ve Gümrük ve İnhisarlar vekilleri memurdur. 3 . XII . 1941

Bş. V. V.	Ad. V.	M. M. V.
Ş. Saracoğlu	H. Menemencioglu	A. R. Artunkal
Da. V.	Ha. V.	Ma. V.
Fayık Öztrak	Ş. Saracoğlu	F. Ağralı
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
Yücel	A. F. Cebesoy	Sırrı Day
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. H. Alataş	R. Karadeniz	Muhlis Erkmen
Mü. V.	Ti. V.	
F. Engin	M. Ökmen	

İKTİSAT ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

3843 numaralı ve 28 . V . 1940 tarihli muamele vergisi kanununun 12 nci maddesine bir fıkra eklenmesine dair kanun lâyihası

MADDE 1. — 3843 numaralı ve 28 . V . 1940 tarihli Muamele vergisi kanununun 12 nci maddesinin son bendine aşağıdaki «D» fıkrası eklenmiştir:

«D» Nebati mahsullerin veya prinanın tâsir ve tasfiyesiyle istihsal olunan yağlar, (yalnız bu yağlardan muamele vergisi asıl verginin yüzde 50 si nisbetinde alınır.)

MADDE 2. — Bu kanun 3780 numaralı kanunun tatbikına lüzum kalmadığının Hükûmetçe ilân edildiği malî yıl hitamında meriyetten kalkar.

MUVAKKAT MADDE — Bu kanunun birinci maddesi mucibince muamele vergisine tabi tutulan sınaî müesseseler, kanunun neşri tarihinden, kapalı bulunanlar faaliyete geçtikleri tarihten itibaren bir ay içinde yazı ile istedikleri takdirde 1942 malî yılından itibaren götürü vergiye bağlanırlar.

MADDE 3. — Hükûmetin 3 ncu maddesi aynen.

MADDE 4. — Hükûmetin 4 ncu maddesi aynen.

Muamele vergisi kanununun 26 ncı maddesinin kaldırılması hakkında kanun lâiyhası

T. C.

Başvekâlet

Kararlar dairesi müdürlüğü

Sayı : 6/2158

5 . VI . 1942

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

3443 sayılı Muamele vergisi kanununun 26 ncı maddesinin kaldırılması hakkında Maliye vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 4 . VI . 1942 tarihli toplantısında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâiyhası esbabı mucibesıyla birlikte sunulmuştur.

Başvekil

Dr. R. Saydam

Mucip sesepeler lâiyhası

3843 numaralı muamele vergisi kanununun 26 ncı maddesiyle mevzu olan muafiyet hükmü mamulâtını kısmen veya tamamen memleket haricine çıkaran müesseselerin bir takım kayıt ve şartlar altında vergi muafiyetinden istifade ettirilmesini mutazammın bulunmaktadır.

Mülga 1860 ve 2430 numaralı kanunlarla da tatbik edilmiş olan bu muafiyet hükmüyle yerli mamulâtın ihracını teşvik ve himaye etmek gayesi istihdaf edilmiştir.

Ancak içinde bulunduğumuz fevkalâde vaziyetlerin memleketimiz iktisadi şartları üzerinde yapmakta olduğu tesirler karşısında muamele vergisiyle mükellef olan sımai müesseseler umumiyetle mamulâtını ihraç edememek vaziyetinde kalmakta ve bu itibarla mevzu olan bu muafiyet hükmünden fiilen bir istifade temin edememekte dirler.

Diğer taraftan 4040 numaralı kanunla ihracat üzerine % 3 nisbetinde bir vergi vazedilmiş ve bu vergi 4226 numaralı kanunla % 10 nisbetine **çikarılmıştır.**

Bir taraftan ihracat üzerine bir vergi vazedilirken diğer bir kanunla ihracatın vergi muafiyetinden istifade ettirilmesi bu günkü fevkalâde şartların icaplarına da uygun düşmiyeceği aşıkârdır.

Bununla beraber 4226 numaralı kanunun 11 ncı maddesinin B fıkrasıyla İcra Vekilleri Heyetine lüzum görülen malların vergi nisbetini indirmeğe salâhiyet verilmiş olduğundan herhangi bir mülâhaza ile bir kısım mamulâtın ihracını teşvik ve himaye için bu fıkra hükmünden istifade edilmesi de inkân dahilinde bulunmaktadır.

Bu mülâhaza ve mütalâalara müsteniden hali hazır vaziyet dolayısıyla bir tatbik kabiliyeti kalmamış ve himaye ve teşvik edici olmak mahiyetini de kaybetmiş bulunan 26 ncı madde hükmünün fevkalâde şartların devamı müddetiyle mukayyet olmak üzere kaldırılması gerekli görülmüş ve bu hususta bir kanun lâiyhası tanzim edilmiştir.

Lâiyhanın birinci maddesiyle 3843 numaralı muamele vergisi kanununun 26 ncı maddesinin kaldırıldığı tasrih edilmektedir. Ancak ilâve edilen muvakkat madde ile lâiyhanın kanuniyet kesbetmesinden evvel ihraç olunmuş veya ihraç edilmek üzere beyannamesi verilir vergileri tarh ve tecil edilmiş mamulâtın terkin hükmünden istifade edecekleri hükme bağlanmıştır. Bu hükmün konulmasından maksat vaziyetlerini lâiyhanın kanuniyet kesbetmesinden evvel mer'i olan hükümlere göre tâyin etmiş ve satışlarını o zaman ki şartlara göre yapmış olan mükelleflerin mutazarrır olmalarına meydan verilmemesini temin etmek mülâhazasına istinadedir.

Lâiyhanın üçüncü maddesinde de 3780 sayılı kanun hükümlerinin tatbikına lüzüm kalmadığının Hükümetçe ilân edildiği malî yılın hitamında meriyetten kalkacağı tasrih edilmiştir. Bu hüküm bugünkü fevkalâde ahvalin zâil olarak memleketimizin iktisadi şartlarının normal bir durum alması halinde muamele vergisi bakımından ihracatı teşvik ve himaye esasının muhafazasını istihdaf etmektedir.

İktisat encümeni mazbatası

T. B. M. M.
İktisat encümeni
Esas No. 1/843
Karar No. 37

11 . VI . 1942

Yüksek Reisliğe

3843 sayılı Muamele vergisi kanununun 26 nci maddesinin kaldırılması hakkında Maliye vekilliği tarafından hazırlanıp İcra Vekilleri Heyetince 4 . VI . 1942 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası mucip sebepleriyle birlikte Encümenimize havale buyurulmuş olmakla Maliye vekili hazır olduğu halde tetkik ve mütalâa olundu.

Mucip sebeplerde beyan olunan mütalâalara ve Maliye vekilinin verdiği izahata göre Muamele vergisi kanununun 26 nci maddesiyle kabul edilmiş olan, smai müesseselerin ihraç edecekleri mamuller hakkındaki muafiyetin kaldırılmasını teklife saik olan sebeplerin, bir taraftan içinde bulunduğumuz fevkalâde vaziyet dolayısıyla esasen smai müesseselerin mamullerini ihraç edememek vaziyetinde kalmalarından dolayı fiiliyatta hemen hemen bir tatbik mevki bulamamakta olması, diğer taraftan da 4040 ve 4226 numaralı kanunlarla ihracat üzerine vergi vaziedilmiş olması sebebiyle bu iki hüküm arasında bir ahenksizlik mevcut bulunması olduğu anlaşılmıştır.

Keyfiyeti tetkik ve mütalâa eden encümenimiz, lâyihada muafiyeti refeden hükmün fevkalâde ahvalin devamı müddetiyle takyit edilmiş olmasını ve lâyihaın kanuniyet kesbetme-

sinden evvel ihraç olunmuş veya ihraç edilmek üzere beyannamesi verilip vergileri tarh ve tevil edilmiş olan mamullerin terkin hükmünden istifade edeceklerinin bir muvakkat madde ile temin edilmiş bulunmasını ve ihracat üzerine % 10 derecesinde mevzu olan verginin İcra Vekilleri Heyetince görülecek lüzum üzerine nisbetinin tenzili ve bu suretle bir kısım mamullerin ihracının bugünkü şartlar içinde dahi teşvik ve himayesi icabettiği takdirde bu hükümden de istifade mümkün olabileceğini gözönüne alarak lâyihayı aynen kabul eylemiştir.

Havalesi veçhile Bütçe encümenine tevdi buyurulmak üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

İktisat En Rs. Na.	M. M.	Kâtip
Rize	Rize	Bilecik
<i>Fuad Sirmen</i>	<i>Fuad Sirmen</i>	
Ankara	Denizli	Edirne
<i>M. Eriş</i>	<i>Tahir Berkay</i>	<i>T. Göksel</i>
Erzincan	Eskişehir	Gaziantep
<i>S. Başotaç</i>	<i>E. Sazak</i>	<i>Nuri Pazarbaşı</i>
İçel	İzmir	Kars
<i>Dr. M. Berker</i>	<i>Benal Arıman</i>	<i>K. Arıklı</i>
Kastamonu	Konya	Zonguldak
<i>M. Celâl Bayar</i>	<i>Kâzım Okay</i>	<i>H. Karabacak</i>

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

3843 numaralı Muamele vergisi kanununun 26 ncı maddesinin kaldırılması hakkında kanun lâyihası

MADDE 1. — 28 . V . 1940 tarihli ve 3843 sayılı muamele vergisi kanununun 26 ncı maddesi kaldırılmıştır.

MUVAKKAT MADDE — Bu kanunun neşri tarihinden evvel ihraç edilmiş veya edilmek üzere beyannamesi verilip vergileri tarh ve tecil olunmuş mamulât 26 ncı maddedeki kayıtlara riayet edilmiş olmak şartıyla mezkûr maddedeki terkin hükmünden istifade ederler.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 3. — Bu kanun, 3780 sayılı kanunun tatbikına lüzum kalmadığının Hükümetçe ilân

edileceği malî yılın hitamında meriyetten kalkar.

MADDE 4. — Bu kanun hükümlerini icraya Maliye ve Gümrük ve İhisarlar vekilleri memurdur.

4 . VI . 1942

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
Dr. R. Saydam	H. Menemencioğlu	A. R. Artunkal
Da. V.	Ha. V.	Ma. V.
Dr. A. F. Tuzer	Ş. Saracoğlu	F. Ağralı
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
Yücel	A. F. Cebesoy	Sırrı Day
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. H. Alataş	R. Karadeniz	Muhlis Erkmen
Mü. V.	Ti. V.	
F. Engin	M. Ökmen	

Bütçe encümeni mazabtası

T. B. M. M.
Bütçe encümeni
Mazbata No. 129
Esas No. 1/723, 1/843

15 . VI . 1942

Yüksek Reisliğe

Maliye vekilliğince hazırlanıp Başvekâletin 6/5435 ve 6/2158 numaralı tezkereleriyle Yüksek Meclise sunulan ve 3843 sayılı ve 28 . V . 1940 tarihli Muamele vergisi kanununun 12 ncı maddesine bir fıkra eklenmesine dair olan kanun lâyihasıyla aynı kanunun 26 ncı maddesinin kaldırılması hakkındaki kanun lâyihası ve bu hususta İktisat encümenince hazırlanmış olan mazbatalar Encümenimize havale ve tevdi buyurulmakla Maliye vekâleti Varidat unum müdürü İhsan Pınar hazır olduğu halde tetkik ve müzakere olundu.

Muamele vergisi kanununun 12 ncı maddesine bir fıkra eklenmesine dair olan lâyihaın takdimi sebebi:

Zeytin, pamuk çekirdeği, ayçiçeği ve saire gibi yağlı nebati maddelerden tasir veya tasfiye suretiyle yağ istihsal eden snai müesseselerin muamele vergisi muafiyeti fevkalâde vaziyet

dolayısıyla bazı vergi ve resimlere zam ierasına dair olan 3828 sayılı kanuna ek 4040 sayılı kanunun 6 ncı maddesiyle kaldırılarak bu müesseseler muamele vergisine tabi tutulmuş ve halbuki Muamele vergisi kanununun 12 ncı maddesiyle, munhasıran bir müşteri hesabına imalât yapmayan, muharrik kuvveti iki beygiri ve işçi sayısı beşi geçmiyen alelûmum küçük snai müesseselere verilmiş olan muafiyet, nebati yağ tasir ve tasfiyesiyle işgal eden müesseseler hakkında da mahfuz bulundurulmuş olduğundan 4040 sayılı kanunun meriyete girmesini mütaakıp muharrik kuvveti iki beygiri ve işçi sayısı beşi geçmiyen küçük tâsirhanelerin vergiden muaf kaldığı halde bu hadler fevkinde muharrik kuvvet ve işçi ile çalışan tâsirhanelerle tâsir ve tasfiye fabrikaları muamele vergisine tabi tutulmuştur.

Tasir veya tasfiye suretiyle istihsal olunan

yağların satış bedelleri üzerinden % 10 nisbetinde alınan ve ahiren 4226 sayılı kanunla nisbeti % 12,5 e çıkarılan muamele vergisi, oldukça yüksek bir vergi olup vergiye tabi olan müesseseleri, vergiden muaf bulunan müesseseler karşısında rekabet edemeyecek bir vaziyete getirebilir. Netekim bu vaziyet karşısında, vergiye tabi tasirhane ve fabrikaların Hükûmete müracaatla bu hale bir çare bulunmasını istedikleri ve Hükûmetçe yapılan tetkikat neticesinde vergiden muaf küçük tasirhanelerin adedlerinin iki bini aştığı ve bu tasirhanelerde istihsal olunan yağ miktarının da umum istihsalin yarısına balığ olduğu, memleketimizde nebati yağ istihsalinin toplu bir şekilde yapılmayıp ekseriyetle müstahsiller tarafından kendi mahsullerini tâsirhane ve fabrikalarda ücret mukabilinde tâsir ettirmek ve satışa arz etmek suretiyle cereyan etmesi ve küçük tâsirhanelerin de vergiden muaf bulunması itibariyle müstahsillerin bu nevi küçük tâsirhaneleri tercih ettikleri ve bu yüzden vergiye tâbi müesseselerin müşkül bir duruma girdikleri, Muamele vergisi kanununun 12 nci maddesine bir fıkra eklenmesine dair olan lâyiha'nın mucip sebeplerinden ve Encümenimizde verilen izahattan anlaşılmıştır.

Memleket içinde imalât yapan ve mamullerini kısmen memleket içinde satmakla beraber kısmen de yabancı memleketlere ihraç eden snai müesseselere, yabancı memleketlere ihraç ettikleri mamulâtтан dolayı muamele vergisi kanununun 26 nci maddesinde yazılı kayıtlara riayet etmek şartıyla vergi mükellefiyeti verilmiştir. Normal zamanlarda mamûl madde ihracatını himaye maksadiyle konulmuş olan bu hükmün, halen içinde bulunduğumuz fevkalâde vaziyet dolayısıyla tatbikına devam etmeğe lüzum kalmadığı, harp halinin müsaadesi nisbetinde nakliyat ve ihracat imkânları bulunduğça, İhraç mallarımızdan alınacak vergilerin, bunların sürümüne mâni olmayacağı ve esasen bu vaziyet nazarı itibare almarak 1941 yılında 4040 sayılı kanunla ihracat mallarımıza, kıymet üzerinden % 3 nisbetinde bir vergi vaz ve bu verginin nisbeti ahiren 4226 sayılı kanunla % 10 a çıkarılmış olduğu, binaenaleyh fevkalâde hallerin devamı müddetince muamele vergisi muafiyetinin tatbikına mahal bulunmadığı, Muamele vergisi kanununun 26 nci maddesinin kaldırılması

na dair olan lâyiha'nın mucip sebeplerinden anlaşılmıştır.

Encümenimiz, Hükûmetçe serdolunan mucip sebepleri vârit ve her iki lâyiha'nın heyeti umumiyesini kabule şayan görmüş ve her ikisi de aynı kanunun tadiline taallük etmesi itibariyle bir lâyiha halinde birleştirilmesini kararlaştırdıktan sonra maddelerin müzakeresine geçmiştir.

Aşağıda maddeler hakkındaki izahat Encümenimizce her iki lâyiha'nın birleştirilmesi suretiyle vücutte getirilen yeni lâyihaya göre verilmiştir.

Birinci madde hakkında cereyan eden uzun müzakereler neticesinde muharrik kuvveti iki beygiri ve istihdam ettiği işçi miktarı beş kişiyi geçmeyen küçük tâsirhanelerin, mevcut nisbetin yarısı derecesinde vergiye tabi tutulması muvafık görülmemiş ve teklif olunan maksadın istihsalı, ancak bu tâsirhanelerden de vergiye tabi mümasilleri gibi tam nisbet üzerinden vergi alındığı takdirde mümkün olabileceği ve bunun vergilerde aranması lâzımgelen umumilik ve müsavilik esaslarına da daha uygun bulunduğu kanaatine varılmıştır.

Filhakika halen vergiye tabi 275 aded tâsirhane ve fabrikadan büyük ve mükemmel tesisata malik olanların adedi dört veya beşi geçmeyip diğerleri, bu gün vergiden muaf olan küçükleri gibi basit ve iptidai tesisatla çalışmakta ve yalnız muharrik kuvvet ve işçi adedleri iki beygir ve beş işçi haddini aşmış olmasından dolayı vergiye tabi bulunmaktadır. İşletme vaziyeti, istihsal kabiliyeti ve elde ettiği yağların kıymet ve nefaseti bakımından, vergiden muaf müesseselerden büyük bir fark göstermeyen bu müesseselerden tam nisbet üzerinden vergi alınırken, onlardan muharrik kuvvet ve işçi sayısı bakımından eüzi miktarda küçük olan müesseselerden yarı vergi alınması, bunların diğerlerine yaptığı rekabeti tamamen bertaraf edemeyecek ve lâyiha'nın tanziminden maksut olan gaye elde edilemeyecektir. Her iki nevi müessesenin vergiden muaf bulunduğu devrelerde yanyana çalışabilmiş olmaları, her iki zümreye mensup olanların aynı nisbette vergiye tabi tutulmaları halinde de kendi sahaları içinde çalışabilecekleri ve küçük tasirhanelerin bu yüzden mutazarrır olmayacakları kanaatini Encümenimize vermiş olduğundan, Encümenimiz

Hükûmetin bu husustaki teklifini aynen kabul etmiştir.

Yabancı memleketlere ihraç olunan mamûl maddelerin muamele vergisi muafiyetinin, fevkalâde hallerin devamı müddetince tatbik edilmemesi maksut olduğuna ve bu haller ortadan kalktıktan sonra muafiyetin yine devam ettirilmemesi mevzuubahis bulunmadığına göre, Muamele vergisi kanununun bu muafiyeti tesis etmiş olan 26 ncı maddesinin ilgasından ise, bu maddenin fevkalâde haller devam ettiği müddetçe tatbik olunmayacağı hakkında hüküm tesisi maksada daha uygun görüldüğünden ikinci madde bu suretle tanzim olunmuştur.

Fevkalâde hallerin hitamını müteakıp nebatî yağlardan vergi alınmamasını teminen İktisat encümenince Hükûmet teklifini tadil eder mahiyette hazırlanmış olan madde Encümenimizce de 3 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Vergi muafiyetleri kaldırılan küçük tasirhanelerin 1942 malî yılı içinde götürü vergiye bağlanabilmelerini temin maksadıyla hazırlanan birinci muvakkat maddede, kanunun neşri tarihinde açık veya kapalı bulunan tasirhaneler

için ayrı ayrı müracaat müddetleri tâyini mahzurlu görüldüğünden, müracaat müddeti, bu tâsirhanelerin umumiyetle faaliyete geçtikleri birinci kânun ayı sonuna kadar uzatılmak suretiyle birleştirilmiştir.

Muamele vergisi kanununun 26 ncı maddesinin kaldırılmasına dair olan lâyihadaki Hükûmetin muvakkat maddesi, bazı kelime tashihleriyle ikinci muvakkat madde olarak alınmıştır.

Havalesi mucibince Maliye encümenine tevdi buyurulmak üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Reis V.	M. M.	Kâtip
Kastamonu	Muğla	İstanbul
T. Coşkan	H. Kitabcı	F. Öymen
Afyon K.	Bolu	
Ş. Reşit Hatipoğlu	Celâl Sait Siren	
Bursa	Bursa	Elâziğ
Dr. Sadi Konuk	A. Nevzad Ayas	F. Altay
Giresun	Gümüşane	İstanbul
M. Akkaya	D. Sakarya	H. Ülkmen
Kayseri	Kırklareli	Ordu
F. Baysal	B. Denker	H. Yalman
Seyhan	Tokad	
S. Çam	H. N. Keşmir	

Maliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Maliye encümeni

Esas No. 1/723.843

Karar No. 41

17 . VI . 1942

Yüksek Reisliğe

28 . V . 1940 tarihli Muamele vergisi kanununun 12 ncı maddesine bir fıkra eklenmesine ve aynı kanunun 26 ncı maddesi hükmünün kaldırılmasına dair olup Maliye vekilligince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 3 . XII . 1941 ve 4 . VI . 1942 tarihli kararlarıyla Büyük Millet Meclisine gönderilen ve encümenimize de havale buyurulmuş olan kanun lâyihaları ve gerekçeleri ve bu husustaki İktisat ve Bütçe encümenleri mazbataları Varidat umum müdürü hazır bulunduğu halde tetkik olundu.

1. Yerli nebatî mahsullerin tasir ve tasfiyesi neticesinde istihsal olunan yağlar 3843 sayılı kanunun 10 ncü maddesinin birinci fıkrasıyla vergiden muaf tutulmuşken bilâhara 4040

numaralı kanunun 6 ncı maddesiyle bu fıkra hükmü kaldırılmış ve bu kanunun meriyeti tarihinden itibaren memleket dahilinde yağ istihsal eden ve küçük sanat muafiyeti şartlarını haiz olmayan bilûmum fabrikaların teslimatı vergiye tabi tutulmuştur.

3843 numaralı kanunun 12 ncı maddesinde yazılı kayıt ve şartları haiz bulunan küçük yağ tâsirhaneleri ise bittabi vergi muafiyetinden istifade etmek imkânlarını kaybetmemişlerdir.

Bu suretle memleket içinde miktarları büyük bir yekûna baliğ olan ve umumî istihsalâtın takriben % 50 si nisbetinde yağ istihsal eden bu küçük yağ tasirhanelerine muafiyetten istifade imkânları bırakılmış olmakla 4226 numaralı ka-

nunla nisbeti % 12,5 yağ çıkarılan vergi derecesinde büyük fabrikalara karşı rekabet imkânları da verilmiştir.

Bu sebeple lâyiha esas itibariyle encümenimizce de muvafık görülmekte ve küçük tâsirhanelerin vergilerinin asıl verginin yarısı nisbetinde alınmasının doğru olmayacağı hakkında Bütçe encümenince serdolunan mütalâaya encümenimizce de iştirak edilmektedir.

2. 3843 sayılı kanunun smai müesseselerce memleket dışına çıkarılan mamulâtın vergilerinin terkinine dair olan 26 nci maddesi hükmü bu günkü fevkalâde vaziyetlerin iktisadi şartlar üzerinde yaptığı tesirler ve diğer taraftan ihraç maddelerinin 4040 ve 4226 numaralı kanunlarla vergiye tâbi tutulması bu maddelerin fiilen tatbik kabiliyetini kaybetmiş bulunmaktadır. Encümenimiz bu bakımdan Bütçe encümeni mazbatasında ve Hükûmetin mucip sebepler lâyihasında serdolunan mütalâalara aynen iştirak etmekte

ve bu madde hükmünün fevkalâde ahvalin devamı müddetiyle mukayyet olmak üzere kaldırılmasını muvafık görmektedir.

Hükûmetin teklifinde birinci muvakkat maddede bu kanunun neşri tarihinde açık veya kapalı bulunan tâsirhanelerin götürü vergiye bağlanmaları için ayrı ayrı konulan müracaat müddetlerinin birleştirilmesi hakkında Bütçe encümeni mazbatasında serdolunan mütalâaya da iştirak edilmektedir.

Umumî Heyetin tasvibine arz olunmak üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Maliye En. Reisi	M. M.	Kâtip
İstanbul	Malatya	Tokad
A. Bayındır	Nasuhi Baydar	Cemal Kovalı
Aydın	Gazianteb	Kastamonu
A. Menderes	A. Aksu	H. Dicle
Kayseri	Kırklareli	Manisa
Ömer Taşcıoğlu	Hamdi Kuleli	F. Kurdoğlu

BÜTÇE ENCCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Muamele vergisi kanununun 12 nci maddesine bir fıkra eklenmesine ve 26 ncı maddesinin fevkalâde hallerin devamı müddetince tatbik edilmesine dair kanun lâyihası

MADDE 1. — 28 . V . 1940 tarih ve 3843 sayılı Muamele vergisi kanununun 12 nci maddesinin son bendine aşağıdaki (D) fıkrası eklenmiştir :

D) Nebati mahsullerin ve prinanın tâsir veya tasfiyesiyle istihsal olunan yağlar.

MADDE 2. — Aynı kanunun 26 ncı maddesi hükmü, 3780 sayılı kanunun meriyette kaldığı müddetçe tatbik olunmaz.

MADDE 3. — Bu kanun 3780 sayılı kanunun tatbikına lüzum kalmadığının Hükümetçe ilân edildiği malî yılın hitamında meriyetten kalkar.

BİRİNCİ MUVAKKAT MADDE — Bu kanunun birinci maddesi mucibince muamele vergisi mükellefiyetine giren smai müesseseler, birinci kânun 1942 sonuna kadar yazı ile istedikleri takdirde 1942 malî yılından itibaren götürü vergiye bağlanırlar.

İKİNCİ MUVAKKAT MADDE — Bu kanunun neşri tarihinden evvel ihraç edilmiş veya edilmek üzere beyannamesi verilmiş olan mamulâtın vergileri hakkında Muamele vergisi kanununun 26 ncı maddesindeki kayıtlara riayet edilmek şartıyla mezkûr maddedeki terkin hükmü tatbik olunur.

MADDE 4. — Bu kanun neşri tarihinden itibaren mer'idir.

MADDE 5. — Bu kanunun hükümlerini icraya Adliye, Maliye, İktisat, Gümrük ve inhisarlar vekilleri memurdur.

MALİYE ENCCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Muamele vergisi kanununun 12 nci maddesine bir fıkra eklenmesine ve 26 ncı maddesinin fevkalâde hallerin devamı müddetince tatbik edilmesine dair kanun lâyihası

MADDE 1. — Bütçe encümeninin 1 nci maddesi aynen.

MADDE 2. — Bütçe encümeninin 2 nci maddesi aynen.

MADDE 3. — Bütçe encümeninin 3 ncü maddesi aynen.

BİRİNCİ MUVAKKAT MADDE — Bütçe encümeninin birinci muvakkat maddesi aynen.

İKİNCİ MUVAKKAT MADDE — Bütçe encümeninin ikinci muvakkat maddesi aynen.

MADDE 4. — Bütçe encümeninin 4 ncü maddesi aynen.

MADDE 5. — Bütçe encümeninin 5 ncü maddesi aynen.